

לפי תכונתו

הג"ר ראובן אליצור מילדותו היה בעל כשרונות מיוחדים, תפיסה מהירה וזכרון חד. הילד הקטן נשלח ללמוד בת"ת "עץ חיים". בימים ההם המוסד הקצה ספסלים ושולחנות לכל כיתה, וההורים בחרו במלמד הנראה להם ושילמו את שכרו.

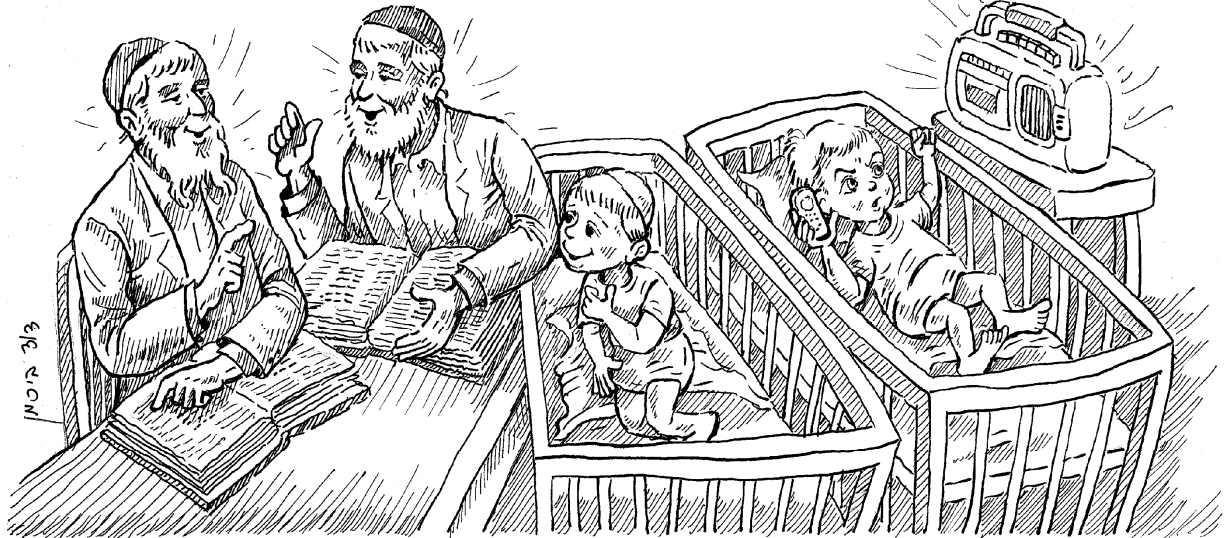
ויהי היום, נכנס הגה"צ רבי אריה לוי, המשגיח ב"עץ חיים" לכיתתו של המלמד הנודע, ת"ח וצדיק, רבי חיים שבדרון, וראה תלמיד מפרק ומרכיב חלקי שעונים במומחיות בעת השיעור...

העיר רבי אריה למלמד: וכי אינכם רואים את הנעשה בכיתתכם?! רבי חיים פרש ידיו לצדדין ואמר: ראובן אליצור הוא יוצא דופן, הוא יודע הכל מיד! לאחר ההסבר הראשון המשיך השיעור מיותר עבורו, אני מגיש לו שעונים לתיקון כדי שלא ישתעמם. (ספר זכרון "דגל מתנה ראובן")

יבואו טהורים וילמדו טהרות - מעשה בידידי, הרה"ג מ"ז ששהה בבית הוריו לרגל לידת בנו.

בשבת ישב ללמוד עם אחיו הגדול, הר"ר יעקב, פתחו גמרא זבחים. היה זה היארציית של סבם הצדיק. להפתעתם בתוך הגמרא היתה מונחת צוואת הסב שנעלמה. פתחוה, היה כתוב בה 'יעקב נכדי, ילמד משניות לעילוי נשמתו'. ובהמשך מוזכר ידידי, נכדו הצעיר, בהוסיפו 'אם הוא יוכל ללמוד...'. ("נר")

מתחילים לתינוקות מספר ויקרא, לפי שאמר הקב"ה יבואו טהורים ויתעסקו בטהרות... (כלבו ע"ד)

קול קורא בעיר מקנס לעודד השכרת דירות למלמדים:

יודעים אתם שאין בעולמנו דבר שמגן מן הפורענות כמו לימוד תשב"ר. ובכל עיר 'הגדולים' צריכים להשיג על זה יותר מכל דבר אחר, וימנו מלמדים כפי הצורך, כדי שהילדים יוכלו ללמוד ולהצליח. ובעלי המוסר אמרו שמי שקיים מצוה זו יותר חשוב מבנין בית המקדש.

והנה בזמן הזה נתמעטו המלמדים במקנס, הן מצד שאינם מקבלים שכר כראוי, והן מצד שאינם מוצאים מי שיסכים להשכיר להם את ביתו.

ונהפוך הוא, במקום שאנשים ישלמו כסף מכיסם למלמדים שיוכלו לשכור מקום, אף אחד לא רוצה להשכיר להם, ואם נמצא כבר אחד המוכן, השכנים מונעים אותו באומנם שקול התורה מפריע להם... ואינם יודעים שקול התורה בוקע רקיעים, עולה עד כסא הכבוד ומבטל גזירות קשות.

ודעו שאם לא היו מלמדים בעירנו, היינו צריכים להביאם מערים אחרות, כמו שאמרו חז"ל 'הוי גולה למקום תורה'.

והשוכר מלמד אינו עושה טובה רק למלמד, אלא גם לעצמו, שבניו יגדלו היטב ויהיו בעלי תורה, וכך יזכו הוריהם לעלות ולהיות במחיצתם של צדיקים. ומי שאין לו ילדים יעזור לאחרים, כדי שילדיהם יהיו טובים ויעשה רצון ה'.

ביום שישי יחול יום הזכרון לפאר הדור, "חכימא דיהודאי", הגאון רבי יעקב קמינצקי ראש ישיבת "תורה ודעת" כ"ט אדר תשמ"ו

יבואו טהורים וילמדו טהרות

פעם כאשר הגאון רבי יעקב קמינצקי לימד בשיעור את ההלכה שהנשמה עוזבת את הגוף בשינה וחוזרת בבוקר. הוסיף ואמר: אם רוצים אתם לדעת מתי בדיוק בבוקר חוזרת הנשמה, זה קורה כשאומרים 'ברכו'.

כאשר הבחין שהשומעים משתאים, אמר: 'רואה אני שאתם מביטים עלי בתמיהה, האם אתם מרגישים אחרי 'ברכו' כמו לפני 'ברכו'? אינכם מרגישים שנתווסף לכם איזה דבר? אך אין זה משנה, גם אם אתם לא מרגישים את זה, אבל המציאות היא שהנשמה חוזרת לגמרי באמירת ברכו, כך כתוב בספרים!'. (במחיצת רבנו, ועין מה"ח שהביא מהאר"י שאפילו מי שמשכים ללמוד תורה, נשמתו אינה חוזרת עד שאמרו ברכו)

פעם הציג רבי יעקב קמינצקי שאלה בפני התלמידים: מי גרוע יותר, בחור המבקע קיסמים מן הסטנדר שלו להצתת הציפורניים הגזורות, או בחור המשליך את ציפורניו על הרצפה? לכאורה דומה כי הראשון גרוע יותר, שכן הוא גנב. אולם האמת היא שמבחינה מסויימת גרוע השני מן הראשון, כי במעשה זה של השלכת ציפורניו על הרצפה מבטא הבחור את חוסר אמונתו בדברי חז"ל הקובעים כי יש סכנה בדבר. ("רבי יעקב")

פעם הציג אחד לקחת קלטות של דברי תורה ולהשמיע אותם ליד תינוקות, וחשב שעל ידי שהתינוקות ישמעו את קול התורה מהקלטות יתעלו ויתקדשו, וכעין שמצינו בחז"ל שאמותיהן הוליכום בקטנותם לבית המדרש, ומתוך קול התורה ששמעו נתקדשו בקדושה יתירה.

אמר רבי יעקב שמכשיר הקלטה אינו מועיל לזה, כי שמיעת קול תורה הוא בגדר סגולה, ובסגולות צריך לשמור על כל פרט.

ואמר לזה משל: אילו אמר רופא לחולה לבלוע כף תרופה מדי יום, ואין לחולה רק כפית, בוודאי יכול לקחת את התרופה בכפית פעמיים במקום הכף הגדולה ויתרפא. אבל אם יאמר הרבי לחסיד שעליו לבלוע תרופה מסויימת בכף כסף, אם אין לו לחסיד כף של כסף ויקח כף נחושת, הסגולה לא תפעל.

כי זו דרכן של סגולות, שצריך לשמור כל פרט מהן בדיוק נמרץ. וכן הוא אצל הסגולות שאמרו חז"ל - דווקא שמיעת קול התורה, ודווקא בבית המדרש ודווקא לשם שמים.

והוסיף ואמר: העיקר בחינוך הבנים הוא להסיר את המכשלות המזיקות ומפריעות לתינוק, כך הילד יכול להתפתח כפי תכונתו הפרטית ואין ראוי להוריו לשנות תכונתו. (במחיצת רבנו)

והשבוע באו לבית הדין אנשים והתלוננו על כך. והלכנו ובדקנו, ומצאנו את הילדים דחוקים בבתי המלמדים, והם בסכנה גדולה מחמת הלחץ, כמעט ואין מקום... ולמעשה כל ילד יכול לבוא ללמוד רק פעם אחת בשבוע.

לכך הגדלנו את מספר המלמדים, ומי שיחון על ילדיו יוליכם לאיזה מורה שירצה, ועדיף במקום שאין הרבה ילדים. והאמת שאנו רצינו לקבוע ולרשום את הילדים כל אחד במקומו, אבל אמרנו שיותר טוב לתת לאנשים לעשות כרצונם.

על כן, מכאן ואילך מי שיניח את ילדיו בביתו ללא לימוד, העוון עליו ואנו נקיים, ולא יאמרו שלא מצאו מי שיעזור - מה שיכולנו עשינו. ותהיו קצת פזרנים, גם כדי שהמלמדים יוכלו להמשיך ללמוד וגם שיוכלו ללמד את בני העניים. (תקנות חכמי מכנסא"ח"ב)

חינוך - והיה כי יחטא ... והשיב

בתקופת כהונת הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן בראשות הישיבה בכפר סבא היה המחנך הדגול רבי צבי בנימין וולף אחראי על ילדים פליטי שואה שם, והיה מתייעץ הרבה עם רבינו שליט"א על חינוכם. פעם סיפר שאירעו מספר גניבות בין הילדים, ואינו יודע איך למצוא את הגנבים, ומה לעשות שלא יגנבו.

ונתן לו רבי אהרן לייב שתי עצות:

א. שיהיה להם אוכל מצוי במשך כל היום, ולא ירגישו עצמם רעבים, כי בתור פליטי שואה הם חוששים מנין יהיה להם אוכל, וזה מביאם לגנוב. **ב.** שיעיר את מי שחשוד אצלו בגניבה באמצע השינה, וישאל אותו היכן נמצא הכסף שלקח. וכך היה, שהעירו באמצע השינה והצביעו לו על מקום הגניבה.

(פרי חיים" גליון פ"ד לזכור של הבה"ח חיים בן ציון טויב ז"ל)

בעת שהגאון רבי יעקב קמינצקי כיהן כרב בציטביאן, בא לפניו דין תורה בנוגע למכירת יין שרף. בעל האיטליז המקומי טען כי רכש את הזכיון מבעל החזקה, ואף הציג חוזה המאשר זאת.

בלב רבינו התעורר חשד כי הלה משקר. חקרו, ולאחר המהומים וכחכוחים מרובים הודה שהחזקה מזוייף. רבינו הבחין כי התאריך הלוועזי המופיע על החוזה מתאים ליום טוב שני של פסח...

מאוחר יותר ניחם רבינו את בעל האיטליז באומרו כי אילולא הודה שהחזקה מזוייף היה נאסר עליו להחזיק איטליז, שכן אדם שכותב ביום טוב מאבד את נאמנותו בעיני כשרות! (רבי יעקב)

סערת "יום טוב שני" במנטובה

סוחרי העיר מנטובה באו בבקשה אל רבני העיר שיתירו להם לנהוג בימי "יום טוב שני" כיום רגיל - שיבטלו את קדושתו. סידרו דבריהם בטענות ואמתלאות. ומקצת מתופסי התורה סמכו והחזיקו בידם שיש מקום לבטל בזמן הזה "יום טוב שני".

החלה סערה גדולה. רבני מנטובה צווחו כנגדם, ופנו לעזר לגאוני הדור, והם הרעישו עולם לאסור בכל תוקף - 'אין להתיר אפילו כלשהוא מקדושת יום טוב, ואין כח ביד בית דין להתיר קדושת יום טוב שני עד ביאת משיחנו!' (שדי חמד" מערכת י"ט"ב)

בין פורים לפסח

סיפור הגאון רבי אברהם פאלאג'י מעשה מופלא שהיה בעירו:

בין פורים לפסח בא לעירנו איזמיר יהודי. לאחר מספר ימים חלה ונפל למשכב, והוליקוהו לבית החולים.

חכם אחד ירא ה' הלך לבקרו. להפתעתו אמר לו החולה 'אני אסתלק מן העולם ביום טוב שני של פסח! שאלו החכם 'וכי אתה נביא?! וכי יודע אתה דבר שדוד המלך לא ידע?!...'

השיבו החולה: 'את חטאי אני מזכיר, חבר הייתי בכת ממנטובה שרצתה לבטל את יום טוב שני של גלויות, לכן ברור לי ללא ספק שפקודתי תהא ביום טוב שני.'

החכם נדהם, הלך וסיפר את הדברים לגאון רבי אברהם פאלאג'י, וגם בעיניו הדבר היה פלא...

אותו חולה מסוכן חי עד יום טוב שני של פסח... בט"ז ניסן בא החכם לבקרו וראה כי אפפוהו חבלי מות. ישב אצלו עד שיצאה נשמתו, דאג לו ללווייה מכובדת וליוהו עד קבורתו. (פדה את אברהם)

מנטובה, ליטא וקדשים

פעם בא מן הרב מפוניבז' לספריית הרמב"ם בת"א וביקש לשאול את הספר "שלטי הגיבורים" העוסק בעניני קדשים, קטורת ובית המקדש, שנדפס במנטובה בשנת ש"פ.

וסיפר הרב, שפעם בעת היותו בכפר קטן בליטא לצורך איסוף תרומות לשיבה, נאלץ עקב שלג כבד ללון במקום. שאל את בעל האכסניה אם יש ברשותו ספר כל שהוא. טרח האיש ומצא בעליית הגג סידור "קרבן מנחה" ישן והביא לו...

אמר לו הרב אם מצאת זאת, חפש נא שוב, אולי תמצא עוד. עלה האיש, חיפש ומצא ספר נוסף, את הספר 'שלטי הגיבורים'.

למחרת דפק בעל האכסניה על הדלת להעיר את הרב. משפתח מן הרב את הדלת, התבונן בעל האכסניה ואמר: 'אני רואה שכבוד הרב לא ישן כלל, וכל הלילה נשאר ער ולמד בספר...'

'מנין לך?' שאל הרב. 'עיניים לי, אמש מילאתי את המנורה בנפט ועתה לא נותר בה מאומה...' השיב בעל האכסניה.

אמר הרב: 'אכן, למדתי כל הלילה בספר אך לא הספקתי לסיימו, נותר לי עוד מספר עמודים. בעל האכסניה העניק לי את הספר במתנה. כשיצאתי מפוניבז' בפעם האחרונה לקחתי את הספר עמי, אך במהלך נדודי הוא אבד. לזאת באתי לבדוק אם הספר ברשותכם, וברצוני לשאול אותו לזמן מה.'

הספר אכן היה בספריית הרמב"ם, אך מחמת היותו נדיר לא עמד להשאלה. הספרן, הג"ר ראובן אליצור פנה למנהל הספרייה ואמר שהוא נותן את משכורתו כערבון לספר. והספר הושאל לרב מפוניבז' למשך חודש. (ספר זכרון "דגל מחנה ראובן")

בספר המיוחד "הדרת קודש" על הלכות מעשה הקרבנות ברמב"ם הביא המחבר שליט"א מכתב נדיר מרבן של ישראל ה"חפץ חיים".

המכתב נשלח לגאון רבי רפאל מרדכי הלוי סולוביי' להודות על קבלת ספרו "יד רמ"ה". והנה המעיין בספר הזה רואה שכולו שאילות ותשובות בחלקי השו"ע ואינו עוסק כלל בעניני קדשים, ובכל זאת ה"חפץ חיים" מקצר בהודאה ומתמקד במכתב על הענין החביב עליו מכל, והוא חיזוק וחישיבות הלימוד בהלכות קדשים...

'קיבלתי את ספרו שהוא מלא בחריפות ובקיאות וכו'. והנני להציע לכת"ר הדברים האלה: הנה מלא הסימנים שנתנו לנו חז"ל בעקבתא דמשיחא שיפסל סלע מלכות וירבו המינים..... וכמו שכתב הגר"א שכל הגלות הוא דומה להריון ולבסוף הוא בבחינת לידה.

ואם ישמעו לי גדולי ישראל כגון כבוד גאונו בפרט שהוא 'לוי' היה לו לסדר חיבורים לפני ישראל בעניני הקודש והמקדש.

לעניות דעתי מה שאמרו חז"ל שהלויים לומדים חמש שנים (חולין נד), אין הכוונה ללמוד שירה בלבד, אלא שידעו את כל הענינים בהלכות קודש ומקדש - כי בוודאי פתאום 'בוא משיח וימצא אלפים של כהנים ולויים שלא ידעו כלל מענין עבודה. וכבר כתב הרמב"ם שימצאו תלמידים שאינם יודעים את המפורש בכתובים. ומעולם תמהתי איך יעשו הכהנים עבודה, והלא רובם ככולם הם עמי הארץ!'

ומצאתי בירושלמי שתלמידי חכמים המלמדים הלכות שחיטה, קבלה וזריקה לכהנים, היו נוטלים שכרם מתרומת הלשכה.

ולכן כל הגדולים בדורנו צריכים ליתן לב לזה, וכעין שהיה בתחילת בית שני שאמרו הקב"ה לחגי הנביא 'שאל נא הכהנים תורה' - וכתבתי זה לכת"ר בעבור שאני רואה את כוחותיו הקדושים שהוא ראוי לאותה איצטלה ללמוד וללמד בענינים החמורים האלה. (עיי"ש)

ניסן, ימים אלו יקרי ערך ושעה אחת ליום יחשב! (שו"ת "אבני נזר" א"ח ש"ל) **היה זה סמוך לחג הפסח,** בית המדרש בשכונת "בית ישראל" היה מלא בלומדים. והנה לפתע גאון עולם, הרב מטעפליק ניגש לבימה, דפק והכריז: 'דעו, יש פה בשכונה כמה משפחות שחייבות עזרה לפני פסח, ודבר זה אינו יכול להעשות בידי אחרים, נבקש ממי שיכול, 'בוא אלי וירשם'.

כמובן שההענות היתה גדולה - בני ישראל גומלי חסדים. ביקש הרב מטעפליק שכל אחד ירשום את שמו וכתובתו, והוא כבר יסדר אותם לפי המקומות הנצרכים לעזרה.

אחר כך, לפי הרשימה, קרא לכל אחד ואחד ושלחו לכתובת הרשומה כביתו...